

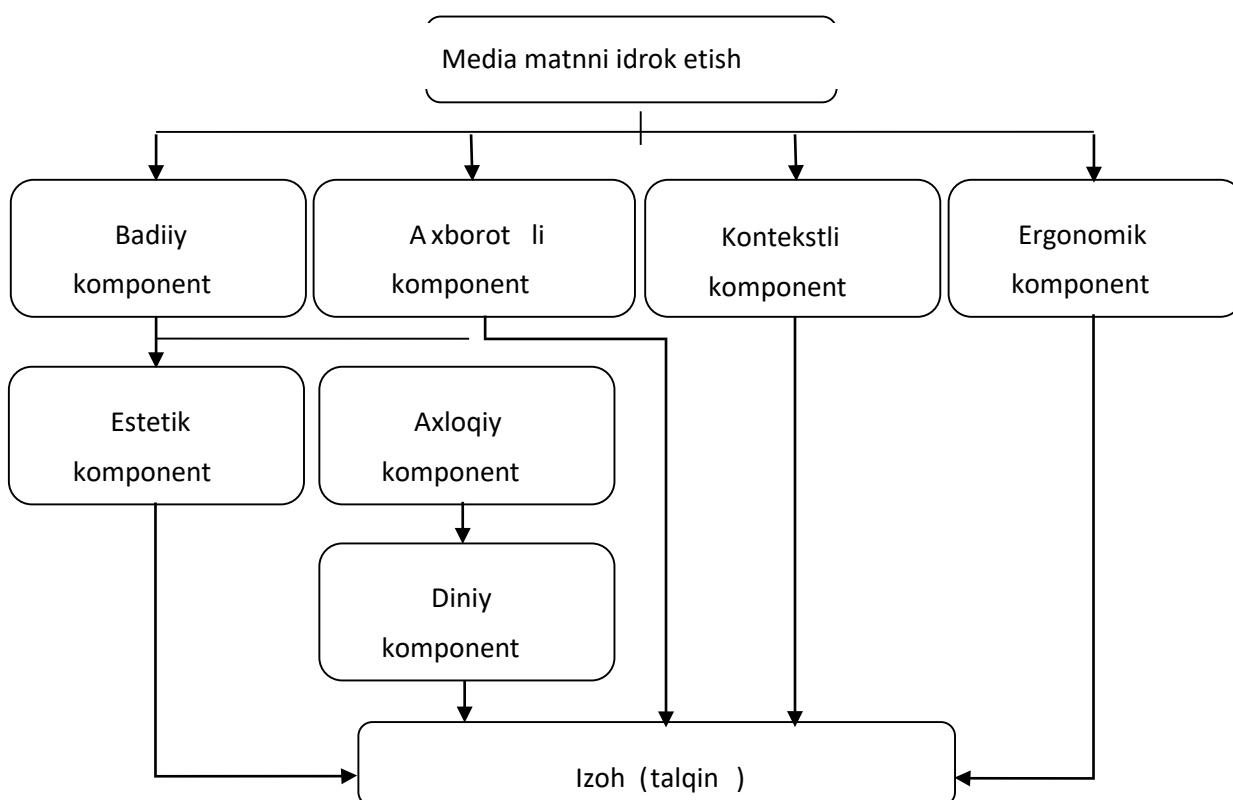
INFORMATIKA DARSLARIDA MEDIAMATNLAR TAXLILI

Sapayeva Oysha Otabekovna

Xorazm viloyati Xiva tumani 11-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining
Informatika va axborot texnologiyalari fani o'qituvchisi

Axborot bilan ishlashni o'rganishda maxsus ishlab chiqilishi kerak bo'lgan media matnlarni tahlil qilish qobiliyati katta ahamiyatga ega.

Informatika kursida media matnni tahlil qilishning birinchi xususiyati shundaki, media matnni ko'rib chiqishni bir yuzada ham, bir nechtada ham bajarish mumkin. Bundan tashqari, ko'rib chiqish bitta o'quv predmeti doirasida ham, ko'p tarmoqli yondashuvni amalga oshirish orqali ham amalga oshirilishi mumkin. Bu yondashuv talabalarga media matnni tekis emas, balki ko'p o'lchovli sifatida "ko'rish" imkonini beradi.



1-rasm. Media matnini ko'ptomonlama tahlil qilish sxemasi

Mediamatn - bu media kanallar (maqolalar, teleko'rsatuvlar, filmlar, veb-saytlar va boshqalar) orqali uzatiladigan matn.

Ushbu sxema doirasida ko'rib chiqilgan masalalar doirasi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

Media matnining badiiy komponenti

Media matnining badiiy chizig'ini baholang: syujetning mavjudligi, uning mantiqiyliqi, o'rganilayotgan ob'ektlar yoki bosh qahramonlarning mavjudligi, ular yaratgan obraz va boshqalar.

Ushbu media matn badiiy qiymat yaratadimi yoki yo'qligini yozib oling?

Media matni undan bahramand bo'lishga imkon beradimi, u sizning biron bir qobiliyatingiz yoki iste'dodingizni rivojlantiradimi? **Media matnining estetik komponenti**

Yunon tilidan estetika - tuyg'u, hissiy.

Ommaviy axborot vositalari matnining ta'siri natijasida paydo bo'lgan ruhiy tajribalar, hissiy hayajon (g'azab, qo'rquv, quvonch va boshqalar) bilan bog'liq o'z holatingizni aniqlang.

Bu mediamatn qanchalik go'zal, fojiali, dramatik, kulgili, xunuk, mahobatli, nafis va nafis?

U haqida go'zallik qonunlari asosida yaratilgan deb ayta olamizmi?

Ushbu media matn qanday his-tuyg'ularni uyg'otadi?

Media matnining axloqiy komponenti

Yunon tilidan etika - odat, fe'l-atvor, xarakter.

AXLOQ - shaxsni boshqaradigan ichki, ma'naviy fazilatlar, axloqiy me'yorlar; bu sifatlar bilan belgilanadigan xulq-atvor qoidalari.

MANTIQ:

1. Xulq-atvorning axloqiy me'yorlari, odamlar bilan munosabatlar, shuningdek, axloqning o'zi.
2. Biror narsadan mantiqiy, ibratli xulosa.
3. Axloq, nasihat (so'zlashuv).

ETIKA, [4, c. 913]:

1. Axloq, uning rivojlanishi, tamoyillari, me'yorlari va jamiyatdagi roli haqidagi falsafiy ta'limot.
2. Xulq-atvor normalari majmui (odatda har qanday ijtimoiy guruhga nisbatan). Shunday qilib, AXLOQ - axloq haqidagi ta'limot → AXLOQ - axloqiy me'yorlar → MANTIQ - ma'naviy fazilatlar, axloqiy me'yorlar → ETIKA (1-rasmga qarang).



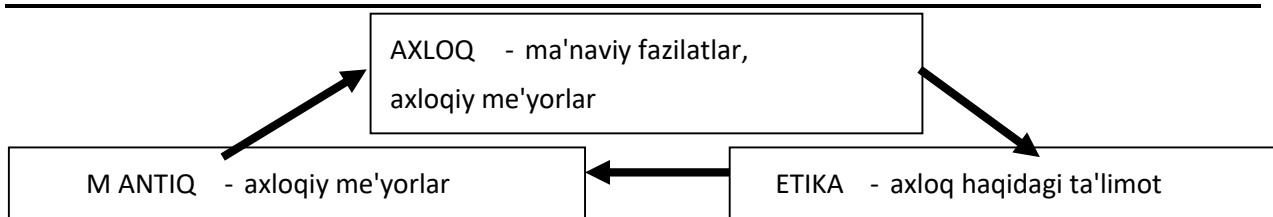
Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com



1-rasm. Axloq, mantiq va etika tushunchalarining munosabati

Xulosa: axloq deganda ichki ma'naviy fazilatlar (insonning ichki rejasi, o'z ichidagi shaxs), mantiq deganda - odamlar bilan xatti-harakatlarning axloqiy me'yorlari (insonning tashqi rejasi, tashqi dunyo bilan munosabatlari) tushunilishi odatiy holdir. Axloqiy xulq-atvorning tashqi mezon - jamoatchilik fikri talablarini bajarish; ichki mezon - vijdon - odamda o'z qilmishining xususiyatiga qarab yo ma'naviy qoniqish yoki pushaymonlik va tashvish, pushaymonlik va ma'naviy azob holatini uyg'otadigan yuqori tuyg'u. Demak, insonning ma'naviy sifatlarining ham ichki, ham tashqi omilini hisobga olish zarur.

VIJDON - atrofdagi odamlar, jamiyat oldida o'z xatti-harakati uchun ma'naviy javobgarlik hissi, [4, c. 741].



2-rasm. Ko'rib chiqilayotgan tushunchalarning munosabati

Ko'rinib turibdiki, "axloqiy-axloqiy", "ma'naviy-axloqiy" kabi iboralar ketmaket bo'lmagani uchun to'g'ri emas.

Axloqiy jihatdan muhim qadriyatlar:

- asosiy insoniy qadriyatlar (hayot, ong, faoliyat, kuch, erkinlik, iroda, qat'iyat, azob-uqubat, bashorat);
- fazilatlar (adolat, mas'uliyat, donolik, mardlik, o'zini tuta bilish, yaqinni sevish, rostgo'ylik va samimiylik, sadoqat va sadoqat, ishonch va e'tiqod, hayo, kamtarlik);

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

- shaxsiy axloqiy qadriyatlar (shaxsiy qadriyat, eng uzoqqa bo'lgan muhabbat).

Javob berilishi kerak bo'lgan namunaviy savollar:

1. Ushbu media matnda axloq va mantiq normalari belgilanganmi?
2. Ushbu media matnda qanday axloqiy ahamiyatga ega qadriyatlarni ajratib ko'rsatishingiz mumkin?

3. Ommaviy axborot vositalari matni qadriyatlar talablariga rioya qilishga, ya'ni kundalik hayotda shu talabga bo'ysunishga, shu qadriyatlarga muvofiq izchil harakat qilishga yordam beradimi? **Media matnining diniy komponenti**

Din (lot. Religio - taqvo, ziyoratgoh, taqvo) - Xudoga bo'lgan ishonch bilan belgilanadigan dunyoqarash, munosabat, shuningdek, tegishli xatti-harakatlar.

DIN:

1. Ijtimoiy ong shakllaridan biri topinish predmeti bo'lgan g'ayritabiiy kuchlar va mavjudotlarga (xudolar, ruhlar) ishonishga asoslangan ruhiy g'oyalar majmuidir.
2. Bunday ongning yo'nalishlaridan biri.
3. O'rnatilgan, buzilmas e'tiqod, qandaydir g'oya, tamoyil, axloqiy qonun, qadriyatga so'zsiz sadoqat.

Din g'ayritabiiy kuchlar bilan munosabatlarni tavsiflovchi ruhiy tushunchalar yig'indisini ko'rib chiqadi. Ya'ni din g'ayritabiiy kuchlar, mavjudotlar va inson o'rtasidagi munosabatlarni ko'rib chiqadi.

Media matnining axborot komponenti

Axborot komponenti to'rt qismga bo'lingan. Birinchisi, ma'lumot turini, ikkinchisi - axborotning xususiyatlarini belgilaydi. Uchinchi qismda ommaviy axborot vositalari matnida keltirilgan ma'lumotlarning belgilangan maqsad va vazifalarga muvofiqligi tahlil qilinadi. To'rtinchi qismda ko'rib chiqilayotgan media matnda o'rganilayotgan mavzuning ta'lim elementlari mavjudligi ko'rib chiqiladi. Va taqdim etilgan tahlil sifatli bo'lganligi sababli, ma'lumotni miqdoriy baholash hisobga olinmaydi.

Ommaviy axborot vositalari matni bilan ishlash qobiliyatining shartlaridan biri turli formulalar va kontekstlardagi vazifalarni tushunishdir. Talabalarga quyidagilarni taklif qilish mumkin.

1. Ommaviy axborot vositalari matnida keltirilgan ma'lumotlarni boshqa manbalardan tasdiqlang.
2. Ommaviy axborot vositalari matnida taklif qilingan ma'lumotlarni istalgan mezon bo'yicha tartibga soling.
3. Vizual ma'lumotni og'zaki belgilar tizimiga tarjima qiling.
4. Og'zaki ma'lumotni vizual belgilar tizimiga tarjima qiling.



Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

5. Kommunikativ o'zaro ta'sir maqsadlari va u mo'ljallangan auditoriya xususiyatlaridan kelib chiqib, uning hajmini, shaklini, ishora tizimini va boshqalarni o'zgartirish orqali axborotni o'zgartirish.
6. Axborot xabari rejasini tuzing, mazmunga adekvat taqdimot shaklini taklif qiling.
7. Berilgan axborotlardan ma'lumotlarni ajratib oling va uni jadval yoki boshqa shaklda taqdim eting.

Adabiyotlar:

1. Информатика. Систематический курс: Учебник для 10-го класса / С. А. Бешенков, Е. А. Ракитина. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2004. – 432 с.: ил.
2. Воронина Е. В. Реализация эргономического подхода в образовательном процессе современной школы. Дисс. ... канд. пед. наук.: 13.00.01. Тобольск, 2001. – 180 с.: ил.
3. Мунипов В. М., Зинченко В. П. Эргономика: человекоориентированное проектирование техники, программных средств и среды: Учебник. – М.: Логос, 2001.
4. Ожегов С. И. и Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов фразеологических выражений / «Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., дополненное. – М.: ООО «А ТЕМП», 2007. – 944 с.

